

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

Вікові особливості підлітків, що виражаються в фізіологічних змінах, та супроводжуються емоційною неврівноваженістю, неадекватною самооцінкою є факторами, що провокують відхилення. Девіантній поведінці підлітків сприяє їх особистісна незрілість, яка не дозволяє їм повною мірою відчувати самоповагу, самостійно долати проблеми, знаходити конструктивні рішення і домагатися успіху в житті.

Соціально-психологічні чинники, які обумовлюють девіантну поведінку можна розподілити за кількома основними напрямками. До *першої групи* належать фактори, обумовлені негативними стосунками в сім'ї: конфліктний характер батьківсько-дитячих відносин [1, с. 232]; несприятливий соціально-психологічний клімат у сім'ї; орієнтованість підлітка на авторитетного члена сім'ї, що має кримінальний досвід; недоліки виховання, що блокують потреби підлітка в самореалізації; емоційне відкидання, відстороненість батьків від проявів тривожності і інших глибоких переживань дитини [2].

Важливу роль відіграє недостатнє знання батьками психологічних особливостей особистості своїх дітей; неконструктивне, упереджене ставлення батьків до профілактичної і корекційної роботи шкільних психологів. У сім'ях, де в батьківсько-дитячих стосунках систематично допускається вплив репресивного характеру у підлітків може сформуватися установка на агресивну поведінку [2].

Другу групу утворюють чинники, обумовлені низьким рівнем взаємодії педагогів, шкільних психологів, співробітників соціальних служб:

-недостатня психологічна компетентність суб'єктів освіти в сфері профілактики девіантної та делінквентної поведінки неповнолітніх;

-відсутність комплексного підходу до профілактики негативних психічних станів в індивідуальній роботі з проблемними підлітками.

Все це призводить до психолого-педагогічної занедбаності неповнолітнього, яка може проявлятися в протиправних діях і аморальних вчинках внаслідок соціально-психологічної дезадаптації. Небажання педагогів розбиратися в складних внутрішніх переживаннях підлітків також може підштовхувати останніх до асоціальної поведінки [3, с. 192].

До *третьої групи факторів*, що сприяють формуванню відхилень у поведінці відносяться умови соціального мікро- і макросередовища. Одним з істотних параметрів соціальної детермінації девіантної поведінки є процес формування Я-концепції особистості неповнолітнього.

Провівши дослідження за допомогою багатофакторного особистісного опитувальника Р. Кеттелла та підсумовуючи вищеописане можна сказати, що у хлопців та дівчат поведінка проявляється наступним чином:

Особистісні особливості хлопчиків		
Показники	Отримані дані	Нормативи
Самодостатність	9,2	14,4
Домінантність-конформність	8,5	14,1
Сургенсія-десургенсія	10,2	13,9
ступінь прийняття моральних норм	9,2	13,9
Особистісні особливості дівчаток		
Самодостатність	9,1	13,5
Сургенсія-десургенсія	10,2	14,1
ступінь прийняття моральних норм	9,2	14,8
Фрустрованість-нефрустрованість	11,9	13,6

Узагальнюючи дані отримані в результаті дослідження можна зауважити, що хлопцям більш властива поступливість та нав'язливість у поведінці. Вони не люблять самотійно приймати рішення легко роздратовуються та уникають правил. Дівчата, опитані у рамках дослідження, мають схильність до почуття провини, уникають особистісних контактів, вони егоїстичні, честолобні. Також вони відрізняються низьким волевим контролем, уникають виконання соціальних вимог.

Таким чином, розглянувши основні фактори, що сприяють формуванню девіантної поведінки нами були виділені три групи факторів: до першої групи належать фактори, обумовлені негативними стосунками в сім'ї; другу групу утворюють чинники, обумовлені низьким рівнем взаємодії педагогів, шкільних психологів, співробітників соціальних служб; до третьої групи факторів, що сприяють формуванню відхилень у поведінці відносяться умови соціального мікро- і макросередовища.

Список використаних джерел

1. Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний та юридичний аспекти: матеріали наук-практ. конф. (Харків, 6 квіт. 2011 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Навч.-наук. ін-т права та масових комунікацій; Соціологічна асоціація України. Х.: ХНУВС, 2011. 232 с.
2. Краснова Н. Девіантна поведінка підлітків як форма прояву дефіциту морального розвитку особистості. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/handle/123456789/7896>
3. Христук О.Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 192 с.